

Točkovnik za sejo Sveta Vlade, dne 10. junija 2024

Republika Avstrija

1. Izobrazba:

Avstrijska državna pogodba iz leta 1955 v 7. členu sicer zagotavlja osnovnošolsko (elementarno) izobraževanje v slovenskem jeziku, na zvezni ravni pa **ni izvedbenih zakonov za dvojezične jasli in dvojezične vrtce**. Za **usposabljanje in priznavanje kvalifikacij dvojezičnih elementarnih pedagogin in pedagogov** ni pravilnikov. Nadalje tudi **ni urejena dvojezična popoldanska oskrba** in pedagogika v prostem času nasploh.

Na veljavnostnem območju manjšinskošolskega zakona na Koroškem **na področju Srednjih šol še vedno ni dvojezičnega pouka**. Dejstvo, da se slovenščina v številnih vrstah šol, (na primer v poklicnih šolah) ne ponuja ali ni predpisana in jo delno preprečujejo s pretirano visokim predpisanim minimalnim številom vpisanih učencev, vodi k temu, da primanjkuje strokovno besedišče in se raba slovenskega jezika izgublja.

Poleg tega je zaradi preseljevanja pripadnikov narodnih skupnosti v večja urbana središča treba poskrbeti za **učenje jezikov narodnih skupin tudi zunaj tradicionalnih naselitvenih območij**, kakor to predvideva Svet Evrope z Okvirno konvencijo o varstvu narodnih manjšin in Evropsko listino o regionalnih in manjšinskih jezikih.

Nova uredba o učnih načrtih za osnovne šole na Koroškem med drugim določa, da naj bi za učenke in učence, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, bil predmetni pouk v nemščini od 4 do 6 ur tedensko, predmetni pouk v slovenščini pa od 3 do 4 ure na teden. Čeprav **Manjšinskošolski zakon za Koroško določa, da mora pouk v obeh jezikih potekati v približno enakem obsegu**, je bila tu izvedena neenakomerna razporeditev jezikovnega pouka in sta se črtali **2 uri pouka slovenščine**.

Manjšinski šolski zakon za Koroško bi se moral prilagoditi v toliko, da je najmanj zadnje obvezno leto v otroškem vrtcu del elementarne izobrazbe, se na tem območju uredi dvojezični

pouk na srednjih in poklicnih šolah ter se na veljavnostnem območju uredi in zagotovi dvojezična popoldanska oskrba.

2. Uporaba slovenskega jezika v sodstvu:

Trenutno je **slovenščina kot sodni jezik dovoljena le na treh okrajnih sodiščih, ki pokrivajo le tretjino dvojezičnega območja**. Nasprotno pa deželno sodišče v Celovcu dovoljuje **vsem državljanom EU uporabo slovenščine na sodišču**, vendar je to onemogočeno koroškim Slovenkam in Slovencem, ki ne prihajajo iz dvojezičnih okolišev - torej večini.

Pomembno je poudariti, da razširitev uporabe slovenščine kot sodnega jezika na celotno dvojezično območje že leta **zahtevajo predstavniki narodne skupnosti in strokovnjaki**.

Na trenutno obstoječih okrajnih sodiščih ni urejenih meril glede **jezikovnega znanja pri zaposlovanju osebja**. Posledica tega je, da je le eden od sodnikov na treh dvojezičnih sodiščih dejansko dvojezičen, kar bi v bližnji prihodnosti lahko privedlo do tega, da bi dvojezično sodstvo obstajalo le na papirju, tudi za trenutno urejen del.

3. Uporaba slovenskega jezika v upravi:

V javni upravi in sodstvu **primanjkuje usposobljenega dvojezičnega osebja**. Pri razpisih za delovna mesta na dvojezičnem področju **znanje slovenskega jezika ni upoštevano kot merilo**, čeprav je živahna raba jezika v javnem življenju izjemnega pomena za ohranjanje manjšinskega jezika. Zato je **potrebna pravna ureditev na zvezni ravni**, ki bi določala znanje slovenskega jezika v ustreznem obsegu za zaposlene v javni upravi in sodstvu. Trenutno se lahko slovenščina kot uradni jezik uporablja le ob izrecnem zahtevku, kar je običajno povezano s precejšnjimi zamudami. Zaradi tega se ta možnost skoraj ne uporablja. Z ustreznimi določili v **Zakonu za zaposlovanje v javnih službah dežele Koroške** bi se lahko uredili potrebni pogoji za osebje v javni upravi z zadostnim znanjem obeh v deželi običajnih jezikov.

4. Sprememba Zakona o narodnih skupinah:

Pri pogajanjih o krajevnih tablah v letu 2011 je bil sprejet memorandum o "Dvojezičnih, topografskih napisih, uradnega jezika ter ukrepov za sodelovanje z slovensko govorečo narodno skupnostjo" je bilo določeno čimprejšnje sprejetje "novega Zakona o narodnih skupinah".

Koalicijski program sedanje zvezne vlade iz leta 2020 predvideva tudi "rekodifikacijo ustavnih določb o narodnih skupinah", vključno z opredelitvijo za manjšinsko šolstvo, manjšinske jezike, topografijo".

Do danes ni bil predstavljen niti ustrezen osnutek niti niso bili opravljeni pogovori s predstavniki narodnih skupin v zvezi s tem.

5. Kolektivna tožbena pravica

Zastopniške organizacije koroških Slovencev že leta zahtevajo **dodelitev pravice do vložitve kolektivne tožbe**. Aktualno je v postopku preverjanja zakon o »usposobljenih organizacijah«, na katerega so se zastopniške organizacije odzvale s skupnim stališčem. To je priložnost, da se ne le potrošnikom, temveč tudi pripadnikom narodnih manjšin olajša uresničevanje njihovih pravic, na nekaterih področjih pa se jim to sploh šele omogoči.

6. Financiranje medijev

Republika Avstrija je z letom 2021 ustvarila sklad za financiranje medijev narodnih skupnosti. Iz tega sklada pa sredstva prejema samo en določen vodilni medij na narodno skupnost kar pomeni, da verski tedniki niso deležni te podpore in so v rednih finančnih težavah. **Sklad za podporo manjšinskim medijem** naj se poviša in prilagodi v toliko, da v primeru Koroške lahko tudi **cerkveni tednik NEDELJA** črpa zvezna sredstva.

Republika Slovenija

V okviru Urada Vlade Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu je zaživela Info točka za vračanje v Republiko Slovenijo. Po istem vzoru naj bi se uredila **Info točka za študiranje v Republiki Sloveniji**, kjer mlade Slovenke in Slovenci iz zamejstva in po svetu, ki želijo študirati v Sloveniji, prejmejo koristne informacije in pomoč.

Kulturna izmenjava med Republiko Slovenijo in Slovenci iz zamejstva in po svetu ima dolgoletno tradiciji in iz tega se je rodilo veliko izmenjav, poznanstev in prijateljskih vez. Trenutno izmenjava nazaduje, neuspešne pa so pogosto zaradi najpreprostejšega vzroka – pomanjkanja sredstev. Republika Slovenija naj **ustvari kulturni sklad, ki pospešuje kulturno izmenjavo** med Slovenci v zamejstvu in po svetu in kulturniki v matični državi v obeh smereh. Republika naj bi nasploh kulturi v zamejstvu in po svetu namenila več pozornosti. Predlagamo **systemsko sofinanciranje kulturnih organizacij s strani Ministrstva za kulturo** (slično kot je to na primer na področjih kmetijstva in gospodarstva).

EZTS Geopark Karavanke se skrbno trudi za razvoj kvalitetnega turizma na mejnem območju, ki vključuje geološko, naravno in kulturno dediščino. V Geoparku je povezanih 5 slovenskih in 9 avstrijskih občin. Dežela Koroška systemsko financira čezmejni projekt – tudi Republika **Slovenija naj bi namenila bazično financiranje za Karavanke UNESCO Globalni Geopark ter občinama Solčava in Jezersko omogočila vstop v EZTS.**

Republika Avstrija je naznanila, da bo s koncem maja 2024 iztekajoče kontrole na mejnih prehodih do Republike Slovenija podaljšala za nadaljnjih 6 mesecev. V interesu vseh ob meji živečih naj se Republika Slovenija zavzema za **prekinitev kontrol na mejnih prehodih** in s tem olajša dnevno prekoračenje meje za številne delavce ter obrtnike na obeh straneh meje.

Za dijakinje in dijake osnovnih šol na Koroškem je aktivna in funkcionalna uporaba slovenskega jezika pomemben sestavni del učenja in pridobivanja slovenskega jezika. V tem smislu naj se **krepijo in spodbujajo sodelovanja in izmenjave med dvojezičnimi šolami na Koroškem s šolami v Republiki Sloveniji**. Zavzeli naj bi se tudi za razširitev ponudbe »Jezikovnih tednov v Piranu«.

Nova železniška proga skozi Golico (Koralmbahn) naj bi v celoti začela obratovati leta 2025. Za priključitev celotnega koroškega gospodarstva na obeh straneh meje bi bila velikega pomena pretovorna železniška postaja ter postaja za potniški promet mednarodnih vlakov (IC-postaja) v Sinči vasi. V smislu velike priložnosti za trajnostni čezmejni razvoj na območju avstrijske in slovenske Koroške naj se **Republika Slovenija aktivno zavzema za gradnjo tovarne železniške postaje kot tudi postaje za mednarodne vlake – IC v Sinči vasi (Kühnsdorf)**.

Celovec, 27. 05. 2024

Gabriel Hribar
predsednik Enotne liste

Valentin Inzko
predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev

Manuel Jug
predsednik Zveze Slovenskih Organizacij

Bernard Sadovnik
predsednik Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk